

Og om man så mestrede alle kilderne til hele verdens historie, kunne man ikke til fulde udrede årsagerne til, hvad der er sket. Verdens historie er igen afhængig af geografiske og geologiske forhold. Hele universets forhold måtte drages med ind i undersøgelsen, og man ville til sidst ende i theologiske og filosofiske undersøgelser.

Men selv om ingen historiker kan udrede årsagskæden helt, har man dog ikke som Poul Rasmussen lov at skildre Ebeltofts historie som et ganske isoleret fænomen. Ebeltofts historie hænger sammen med omverdenens, og visse linier lader sig meget vel trække og udrede. Det er filosofiens opgave at finde de *sidste* grunde. Historikeren både kan og skal klargøre de *første* grunde. Det har Poul Rasmussen forsømt. Derfor bliver hans afsnit stillestående.

I nær forbindelse med Poul Rasmussens næsegruse beundring for videnskaben og angst for at fortælle, berette løs om menneskeskæbner, står den underlige måde, hvorpå han har behandlet de mange retssager, han har gennemgået. Han anfører af dem kun, hvad han mener kan have kulturhistorisk interesse. Slutningen på historierne får man ikke, og man kan ikke undgå at føle sig snydt.

Den samme underlige fornemmelse får man gennem fru Konradsens gennemgang af en del af Ebeltofts ejendommens historie. Ved 1750 standser hun. »Enhver« kan ved hjælp af »let tilgængelige kilder« som skifteprotokoller, skattemandtal og skøde- og panteprotokoller »uden større vanskelighed« følge ejendommenes skæbne siden den tid, siger hun. Mon dog »enhver« kan det?

Gustav Albecks og Fru Konradsens afsnit er letløbende og vel af interesse for byens indbyggere, men uden større værdi for videre kredse. Det er Poul Rasmussen, der bærer bogen, og hans indsats er imponerende. Bogen bør studeres grundigt af lokalhistorikere, der her vil kunne hente mangfoldige vink om, hvilke oplysninger, der lader sig lokke ud af kilderne, og af den grund fortjener bogen at blive kendt. Den er et eksempel på, hvordan en købstads historie skal *studeres*, og samtidig et eksempel på, hvordan en købstads historie ikke skal *skrives*. Historieforskning er en *videnskab*, historieskrivning er en *kunst*.

Carl Lindberg Nielsen.

Emil Marquard: Danske gesandter og gesandtskabspersonale indtil 1914. 493 s. (Munksgaard, 1952).

I serien af embedsetater udgivne af Rigsarkivet, hvoraf ikke er kommet noget bind siden 1936, indgår den nye diplomatetat (efter arkivar Marquards død gjort trykfærdig af arkivar, dr. Erik Kroman) som en bog, der sikkert hurtigt vil vise sig ligeså nyttig som forgængerne. Selv om studiet af den indre historie vel også fremover vil beskæftige den største del af danske historikere, henvender den nye etat sig alligevel til et ikke lille publikum. Indholdet af diplomatetaten er ikke slet så summarisk som i de tidligere udgivne etater, adskillige småtræk, der belyser forandringer i gesandtskabernes stilling eller specielle opgaver, er medtaget; men ellers er hovedindholdet det sædvanlige: navn, titel og data for indehaverne af det pågældende embede. Uanset de argumenter mod etatudgivelserne, som navnlig blev ført frem af tyske arkivfolk omkring 1900 (jfr. Meddelelser fra det danske Rigsarkiv I (1907), s. 232 ff.) fortsatte Rigsarkivet udgivelsen, og tiden har i høj grad berettiget dette særlige danske initiativ, som skabte en række uvurderlige hjælpemidler for historikeren. Når Secher så stærkt understregede, at etaterne var bidrag til embedshistorien og ikke til personalhistorien, så var det, fordi

han udelukkende havde det for øje, at etaterne skulle være vejledende under arkivstudierne, men det er dog et spørgsmål, om man ikke burde overveje fremtidig at meddele fødselsdato (evt. sted), sidste embedsstilling og dødsdato (evt. sted) for embedsmændene. Bortset fra den håndsrekning, det ville være for personalhistoriens dyrkere, så ville disse data også være en stor hjælp for den, der arbejder med historien i almindelighed, og tilmed i en vis grad imødekomme den gren af historien, som gennem masseagttagelser søger at belyse en bestemt stand eller samfundsklasse. Man kunne måske begynde med den hårdt savnede 2. udgave af »Den civile centraladministration 1600—1848«?

Vagn Dybdahl.

Tove Clemmensen: Danske interiørtegninger fra rococo til klunkeliden. (Jul. Gjellerups Forlag, 1951).

I de sidste årtier har der ved museerne været en voksende interesse for perioden lige før vor egen tid. Den sidste halvdel af forrige århundrede er blevet ivrigt studeret, vel særlig fordi der er bevaret så meget, at det er muligt at nå frem til en alsidig forståelse af tidens materielle kultur. Arbejdet har især samlet sig om den side af kulturen, som noget misvisende kaldes »den højere stands«. På Dansk Folkemuseum har fru Tove Clemmensen beskæftiget sig med det, og en del af hendes resultater er samlet i den her anmeldte bog. Ved sit velafgrænsede emne giver den en værdifuld materiale-samling, men der findes sikkert endnu tegninger i privat eje, der fortjener at blive kendt, og enhver ejer vil fremme sagen ved at give museerne lejlighed til at fotografere det ukendte stof.

Billedserien spænder over tiden fra ca. 1750 til 1881 og omfatter fortrinsvis gengivelser af hjem fra de højeste kredse, der ganske vist har været toneangivende, men næppe er et udtryk for, hvordan stuerne har set ud hos det jævne borgerskab. Dermed er det ikke sagt, at man i kongehuset altid finder den gode smag, og man kan f. eks. på Zeuthens billede fra 1840 af Frederik 6.s arbejds- og soveværelse på Amalienborg finde en ophængning af billederne, der er så rodet, at datidens skønånder sikkert ville finde den lige så tilfældig, som nutidens museumsfolk gør det. Andre tegninger viser interiører ordnet med en så tydelig kvindelig forkærlighed for det sirlige og nette, at de ikke kan vise det gennemsnitlige. Vil man benytte materialet til tidsbilleder, må det suppleres med stof fra andre steder. Gyngestolen, der meget betegnende er U. S. A.s tilskud til møbelkulturen, optræder således først på et billede fra 1872, men har efter Luis Bramsens optegnelser allerede været kendt i København fra 1844 (jvfr. Erhvervshist. Årbog III, 9).

Det er et næsten uopdyrket område, fru Clemmensen har givet den første behandling. Mens studiet af vore bondehjem går langt tilbage, har byernes kultur været tilsidesat, og bogen er det første forsøg på at vise, hvordan udseendet af de danske hjem har skiftet i tidens løb. Den danner et velegnet udgangspunkt for videre studier på dette område, og som det er at vente, er de ledsagende noter fyldestgørende og oplysende.

Helge Søgaard.

Roar Skovmand: De folkelige bevægelser i Danmark. 176 s. (Schultz, 1951).

Bogen, udsendt som grundbog fra Statsradiofonien, er selv typen på den gode folkelige bog, velskrevet, som den er, og bygget på det solide grundlag, som egne førstehåndsundersøgelser altid er. Roar Skovmand begynder med